

ments de legitimació de la «normalització» lingüística. I com si es pensés que, un cop trobats i formulats, la consistència dels paradigmes i la lògica implacable dels arguments conduiran de manera natural a l'acceptació general de la pluralitat lingüística al món i, per tant, a la «salvació» del català. Però els sociolingüistes catalans poden estar —si més no des d'aquest punt de vista— tranquils: ells ja han fet els deures, i han fet bona feina. El problema de la supervivència de la llengua catalana no és un problema de la sociolingüística. És per això que el neguit no desapareix.

Finalment, i encara que sàpiga greu, no es pot deixar d'assenyalar que és una llàstima que un llibre valuós com aquest hagi estat publicat sense una darrera revisió lingüística i tipogràfica. El nombre d'errors és excessiu: *mentre* per *mentrestant* (pàg. 27), *censos y padros* per *censos i padrons* (p. 32), *d'acord a* per *d'acord amb* (pàg. 39), *perquè* per *per què* (pàg. 108), etc. D'altra banda, *Symposia Philologica* no és una revista (pàg. 49) sinó una col·lecció, i no hi ha cap llibre amb el títol *Actes la llengua catalana al tombant del mil·leni*, i encara menys una editorial que es digui *de la Universitat Rovira i Virgili* (pàg. 123).

Maria Àngels Viladot i Presas. **Lengua y comunicació intergrupala.**

Barcelona: Editorial UOC, 2008, 175 pàg. ISBN 978-84-7988-790-8

Carles Duarte i Montserrat*

Les llengües són un instrument primordial de comunicació, però també ens vinculen a un grup humà i a un territori. No són realitats fredes o neutres, sinó que transmeten història, coneixements i emocions. D'una manera més o menys intuïtiva, en som conscients, però és important que disposem d'instruments científics que ens permetin d'argumentar-ho. Per això és especialment interessant que la Universitat Oberta de Catalunya hagi publicat el llibre *Lengua y comunicació intergrupala* de la Dra. Maria Àngels Viladot i Presas, profesora consultora de la Universitat Oberta de Catalunya, que hi fa una síntesi dels treballs que ha realitzat durant els darrers vint anys a l'entorn de la comunicació intergrupala.

Viladot parteix de la premissa que la llengua és fonamental per a la vida social

* Carles Duarte i Montserrat, lingüista, director de la Fundació Lluís Carulla i membre del Consell de Direcció de la *Revista de Llengua i Dret*.

i cita el professor Howard Giles per dir que la falta de comunicació o una comunicació inadequada agreugen els problemes de la societat. El volum dedica els capítols inicials al concepte de *comunicació* i a les teories de la comunicació, i s'endinsa després en l'anàlisi de la comunicació intergrup, tant des de la perspectiva individual (tenint presents els processos psicològics individuals dels membres del grup, buscant uniformitats individuals...), com des de la col·lectiva, que té en compte les interaccions, les interdependències i la identitat social, derivada de la consciència de pertànyer a un o diversos grups socials, associats a uns valors. Els grups són estructures socials i els podem definir per la integració en una mateixa categoria social i en termes de la percepció col·lectiva que els seus membres tenen d'ells mateixos, de motivació, de propòsits o objectius comuns, d'organització (rols i normes), d'interdependència i d'interacció. Els individus necessiten una identitat personal i social positiva, és a dir pertànyer a grups socialment valorats. Quan hi ha una permeabilitat en les fronteres socials es genera una mobilitat que, plantejada en forma de progrés, es representa de vegades amb la imatge de l'ascensor social.

Maria Àngels Viladot s'atura després a descriure i valorar la teoria de la identitat d'Henry Tajfel, que, entre altres aspectes, diferencia el "jo" com a individu singular i la percepció del "jo" com a element d'una categoria, i postula que la gent està motivada per mantenir o augmentar un sentit positiu de la identitat social, però que la forma com passa està dirigida i limitada. Tajfel es refereix en aquest punt a la competició social i a la creativitat social com a estratègies de grup. Segons Tajfel, la identitat social és «aquella part de l'autoconcepte de l'individu que deriva del seu coneixement de la seva pertinença com a individu d'un grup social (o grups) juntament amb el valor i la significació emocional relacionada a aquesta pertinença».

La professora Viladot dedica també un capítol interessant a les dimensions de la variabilitat cultural, en què analitza factors com l'alta o baixa distància del poder o la forta o feble evitació de la incertesa. Precisament el capítol següent tracta de la teoria de la gestió de l'ansietat i la incertesa de William Gudykunst, centrada en les condicions en què els individus gestionen la incertesa que tenen d'altres persones, on els processos de reducció de la incertesa es relacionen amb la cultura.

Maria Àngels Viladot dedica després atenció a la teoria de l'acomodació en la comunicació de Howard Giles, vinculada a la variació dinàmica del comportament comunicatiu, d'allunyament o apropament respecte als nostres interlocutors, que passa per la convergència (per exemple, quan adoptem la llengua

del nostre interlocutor), la divergència o el manteniment (per exemple, el bilingüisme passiu, que comporta que no abandonem el català quan el nostre interlocutor l'entén, encara que no ens hi parli).

El darrer capítol del llibre, la professora Viladot el destina a la teoria de la identitat etnolingüística. Hi tracta dels factors que governen el canvi i el manteniment o la desaparició d'una llengua. Viladot posa en relleu la paradoxa que mentre, d'una banda, cada cop més persones incrementen les seves competències multilingües, de l'altra, hi ha una disminució del nombre de llengües que la gent desitja utilitzar. Algunes estimacions xifren en una vintena el nombre de llengües que moren cada any. Les llengües en perill solen ser minoritàries en els estats on es parlen i discriminades en l'espai sociopolític. Viladot ens recorda que ser bilingüe o multilingüe és molt freqüent al món i que la nostra tria en l'ús d'una llengua té unes implicacions individuals i col·lectives rellevants, perquè la llengua és un element clau en l'assoliment d'una identitat social positiva i de reconeixement de grup dins el propi àmbit territorial i també a l'exterior. La professora Viladot destaca tres variables que influeixen en la vitalitat dels grups etnolingüístics: demografia (nombre de parlants, però també concentració i proporció dels parlants en el territori, taxa de naixements, immigració, emigració...), suport institucional (govern, educació, mitjans de comunicació, religió, indústria, cultura...) i estatus (econòmic, social, sociohistòric, intern i internacional).

Lengua y comunicació intergrupual es tanca finalment amb una extensa i valuosa bibliografia. Es tracta, doncs, d'un volum que ens ajuda a entendre'ns, a explicar-nos i a refermar, des d'una posició més argumentada i reflexiva, la nostra relació amb la llengua i la seva projecció social.

Ricard Zapata-Barrero. **Immigració i govern en nacions minoritàries: Flandes, el Quebec i Catalunya en perspectiva.** Barcelona: Fundació Ramon Trias Fargas, 2006, 107 pàg.

Mònica Barrieras*

La relació entre immigració i autogovern en nacions minoritàries (o, més aviat, minoritzades) és la base sobre la qual es basteix l'assaig de Ricard Zapata-Barre-

* Mònica Barrieras, investigadora de la Universitat de Barcelona i del Grup d'Estudi de Llengües Amençades (GELA).